

Att passera som svensk(språkig)

Unga finlandssvenska migranter i Sverige

Blanka Henriksson

Institutionen för humanvetenskap, Åbo Akademi

Epost: blanka.henriksson@abo.fi

Abstract

Migration from Finland to Sweden has a long-standing tradition, with a notable peak in labour migration during the latter half of the 20th century. Today this tendency is especially pronounced among young Swedish-speaking Finnish citizens, who frequently engage in temporary or permanent relocation to Sweden. The motivations for this mobility are numerous, but the opportunity to utilise one's mother tongue in daily life frequently serves as a motivating factor. The present article employs the theoretical framework of 'passing' to analyse interviews with young Swedish-speaking Finnish adults residing in Sweden. In this context, passing is defined as the act of concealing one's identity within a crowd, thereby evading detection as a deviation from the group to which one aspires to belong.

Despite the informants being Swedish speakers who identify with the Swedish-speaking culture, they encounter restrictions in their ability to self-identify as Swedish speakers in interactions with the majority population in Sweden. The informants are attributed an outsider status and an immigrant identity with which they do not identify. In order to pass, a range of strategies are employed, and informants describe how they adapt to, or resist, what they perceive as a distinctly Swedish manner of speech and conduct.

However, the power imbalance that exists between the majority and the immigrants means that the majority Swedes have the prerogative of interpretation and can thus determine who is perceived as Swedish-speaking.

Keywords:

- Passing,
- mobility,
- migration,
- language minority,
- Swedish-speaking Finns,
- Finland-Swedish,
- young adult

Inledning

Migrationen från Finland till Sverige har långa traditioner och även om arbetskraftsmigrationen var som högst under andra hälften av 1900-talet flyttar än idag unga svenskspråkiga finländare till Sverige för kortare eller längre perioder. Motiven till flytt är studier, arbete eller chansen till äventyr, men för många som kommer från den svenskspråkiga minoriteten är också möjligheten att leva på sitt eget modersmål

en viktig drivkraft (se Henriksson 2024). I denna artikel analyseras ett etnografiskt material i form av frågelistsvar och intervjuer med unga vuxna svenskspråkiga finländare boende i Sverige, med fokus på deras berättade upplevelser i mötet med majoritetssvenskar.

År 2022 bodde cirka 133 000 personer födda i Finland i Sverige (Statistiska Centralbyrån 2023). Ungefär 25 % av dessa kommer från Finlands svenskspråkiga mino-

ritet (Parkvall 2009), vilket innebär att de delar språk med Sveriges majoritetsbefolkning. De svenskspråkiga finländare, eller finlandssvenskar som de ofta kallas, som migrerar till Sverige lämnar med andra ord en minoritet för att bli en del av majoriteten, sett till språktillhörighet. Både deras uppfattade 'vithet' och deras svenska språk ger dem fördelar i intergreeringen i det svenska samhället. Trots detta präglas deras vardag delvis av samma utanförskap som många andra migranter med helt andra modersmål (Henriksson 2024), och de anpassar sig medvetet eller omedvetet för att smälta in bland majoritetsbefolkningen.

Studien behandlar unga vuxna svenskspråkiga Sverigemigranter mellan 18 och 30 år. År 2015 var hälften av de finländska migranterna mellan 15 och 34 år gamla (Heikkilä & Alivuotila 2019). Under början av 2000-talet minskade emigrationen till Sverige bland finskspråkiga, medan den bland finlandssvenskar hölls konstant eller ökade fram till 2016 (Kepsu 2016; Kepsu & Henriksson 2019). Migrationsmönstren skiljer sig mellan finsk- och svenskspråkiga finländare; en femtedel av de finskspråkiga migranterna väljer Sverige som destination mot två tredjedelar av de svenskspråkiga (Kepsu & Henriksson 2019). 1900-talets flyttare var främst lågutbildade personer som sökte jobb inom industrin (Häggström et al. 1990; Korkiasaari & Tarkiainen 2000), medan de som flyttar till Sverige under 2000-talet uppges ha hög utbildning och sysselsättas i högstatusyrken (Kepsu 2016; Hovi m fl. 2021). Därför beskrevs de unga finlandssvenskarnas flytt till Sverige under 2010-talet i termer av braindrain och flykt i både finlandssvensk och rikssvensk media (se t. ex. Nyberg 2016; Övergaard 2016), vilket påverkade självbilden hos de unga migranter som denna studie behandlar.

Material

Studien bygger på 20 skriftliga svar från Svenska Litteratursällskapet i Finlands frågelista «Tur och retur» (2016), samt intervjuer 2016–2018 och 2021 med 27 personer som flyttat från Finland till olika delar av Sverige. Migranterna är födda mellan 1986 och 1997 och beskriver sin flytt mellan 2010 och 2017. De kommer från olika delar av Finland och namnen är fingerade. Exakt födelseår, bostadsort och avflyttningsort anges inte för att skydda de medverkandes identitet. Nio av informanterna intervjuades igen efter covidpandemin för att skapa ett jämförande material.

Majoriteten identifierar sig som kvinnor, men inga tydliga genusskillnader framträder i materialet. Alla informanter bodde i Sverige under den första intervjun, och hade så gjort i en tidsperiod från ett halvår till flera år. Vissa planerade att återvända till Finland, medan andra var osäkra eller tänkte stanna i Sverige. Vid de uppföljande intervjuerna hade några flyttat tillbaka till Finland. Arbete och karriär är den vanligaste drivkraften till migration enligt frågelistsvaren, medan de flesta intervjuade flyttat för studier (jfr Heikkilä & Alivuotila 2019; Henriksson 2022). Sverige är det populäraste landet för finländares utlandsstudier och svenskspråkiga är mer benägna än finskspråkiga att studera utomlands (Opetushallitus 2018). Svenskspråkiga unga vuxna från Österbotten och Åland tenderar att lämna Finland för studier i Sverige, medan de som flyttar från södra Finland (Åbo- och Helsingforsregionen) söker arbete (Kepsu & Henriksson 2019:14). Utbildningsgraden hos informanterna varierar, men merparten av de intervjuade har någon typ av högre utbildning eller är i färd med att skaffa sig sådan. De flesta har flyttat ensamma och varit ensamstående vid flytten, men det finns också ett par exempel på unga par som flyttat tillsammans, eller fall där ena partnern flyttat först.

Trots att materialet innehåller både informanter som flyttat för studier och för arbete, informanter som flyttat från landsorten och staden, samt informanter som bosatt sig både i stora och i mindre svenska städer görs ingen jämförelse beträffande dessa faktorer. Främst för att det är svårt att se några tydliga mönster, som går att knyta till just dessa omständigheter. Istället behandlas materialet som individuella berättelser om upplevelser av mötet med majoritetssvenskar, oavsett sammanhang, där kollektiva mönster kan urskiljas genom upprepade motiv.

Inom projektet «Go West – Life is better there? Unga finlandssvenskar berättar om sin migration till Sverige» intervjuade jag själv 15 unga vuxna i Göteborg, Umeå och Stockholm mellan 2017 och 2018. Nio av dessa intervjuade jag igen runt årsskiftet 2021/2022. Resten av intervjuerna utfördes av arkivarier vid Svenska litteratursällskapet och studenter vid Åbo Akademi. Intervjuerna är så kallade levnadshistoriska intervjuer och kan kategoriseras som semistrukturerade (se Fägerborg 2011) med fokus på livet som migrant i Sverige, och med frågor om de intervjuades relation till Sverige, majoritetssvenskar, Finland och andra finländska migranter. I berättandet om egna erfarenheter och upplevelser återger människor det som de upplever vara rätt och riktigt, och det som får fram det rätta budskapet i den situation det berättas (Palmenfelt 2017:33). Svaren påverkas av de ställda frågorna och förväntningarna på intervjuaren (Pripp 2011), och skapas i dialog med samhället som en kommentar till det (Nylund-Skog 2005:149).

Även om den ursprungliga transkriberingen av intervjuerna är ordagrann har citaten i artikeln bearbetats lätt för att bidra till läsbarheten. Det handlar främst om att reducera upprepningar av småord eller

omtag när talaren börjar om en och samma mening på olika sätt. Hakparenteser innehåller författarens förtydliganden eller markerar att något utelämnats ur citatet. De skriftliga svaren på frågelistan är ordagrannat återgivna utan redigeringar. Detta är inte en språkvetenskaplig artikel med fokus på exakt återgivning av talspråk, snarare är det informanternas egna uppfattningar om hur de talar som ligger i fokus. Detta till trots har typiska finlandssvenska drag behållits, som till exempel uttalet 'int' (inte), 'måst' (måste), 'sku' (skulle) och kortstavigt 'någo' (något). Inga ord har heller bytts ut. Transkriberingen från talspråk till skriftliga citat innehåller likt Barbro Klein (1990) visar en analytisk ansats, genom att i det här fallet markera den språkliga skillnad som informanterna själva upplever vara viktig och som är betydelsbärande i mötet med det svenska språket och svenskarna i Sverige. För den som är obekant med den svenska som talas i Finland i jämförelse med svenskan i Sverige kommer härnäst en kort beskrivning av situationen.

Svenskan i Finland

Finland är enligt lag ett land med två nationalspråk, finska och svenska, där ca 5 % av befolkningen är registrerad med svenska som modersmål och språklagen ger dem rättigheter till bland annat utbildning och myndighetskontakt på svenska (Klinkmann m.fl. 2017). Undervisning i båda språken är obligatorisk i grundskolan vilket innebär att majoriteten av invånarna teoretiskt sett har åtminstone grundläggande kunskaper i båda finska och svenska. I praktiken ser det dock mycket olika ut och även om landet är tvåspråkigt och kommuner kan vara tvåspråkiga är inte nödvändigtvis alla individer tvåspråkiga. Både finskspråkiga och svenskspråkiga kan uppleva det andra språket som svårt att lära sig och det förekommer nega-

tiva attityder hos finskspråkiga som hellre satsar på engelska än svenska som de upplever sig ha liten nytta av (se ex. Tamminen-Parre 2021). Periodvis blommar språkdebatten, och då speciellt debatten om den så kallade 'tvångssvenskan' – obligatorisk svenskundervisning för finskspråkiga skolbarn – upp i media.

Informanterna i denna studie kommer från varierande språklig bakgrund, men har gemensamt att de alla själva definierar sig som finlandssvenskar, det vill säga de är finländare med svenska som modersmål. Några ser sig som nästan enbart svenskspråkiga och talar mycket lite finska, medan andra ser sig som tvåspråkiga, med två jämbördiga modersmål, vanligtvis för att det talats två språk (i majoriteten av fallen svenska och finska) i hemmet, men i vissa fall på grund av skolgång på ett annat språk än hemspråket. Tvåspråkigheten kan variera genom människans egen språkliga historia, beroende på hemspråk, skolgång, arbete och familjeförhållanden (Grosjean 2008:9–19).

Den svenska som talas i Finland är en varietet av svenska, det är inte ett eget språk, inte en brytning och inte heller en dialekt utan vad som kan betecknas finlandssvensk standardsvenska (eller rikssvenska i Sverige och högsvenska i Finland). Standardsvenska är ett problematiskt koncept, det är få personer som talar en så utslätad form av svenska att det inte alls hörs från vilken del av Sverige eller Finland de kommer. Detta oavsett används ordet standardsvenska och standard-språk i denna artikel för att benämna det sätt att tala som av majoritetssvenskar och finlandssvenskar upplevs som neutralt och typiskt för svenskan i respektive land. Informanterna måste förhålla sig till framför allt det rikssvenska standardspråket i sina försök att passera som svenskspråkiga i Sverige.

***Passing* som teoretiskt perspektiv**

Jag har i tidigare artiklar lyft fram hur de unga migranterna upplever gränsdragningar av olika slag och hur dessa gränsdragningar placerar dem i ett mellanförskap där de varken är en del av det svenska eller det finländska (Henriksson 2022; Henriksson 2024; jfr Arbouz 2012; Runfors 2022). Många av migranterna berättar samtidigt hur de känner sig hemma i det svenska samhället på grund av det gemensamma språket, men också genom att de definierar sig som kulturellt lika oavsett om det handlar om populärkultur eller sätt att vara (Henriksson 2024).

Inom kritisk vithetsforskning har man länge uppmärksammat situationer där människor gör sitt bästa för att dölja eller underkommunicera de tecken (på huden, i språket eller i beteendet) som skulle kunna avslöja dem som något annat än vad de vill framstå som (Hübinette m.fl. 2012). Begreppet som används för att diskutera ett sådant medvetet strategiskt förhållande till omvärlden är *passing*, ursprungligen från Goffmans diskussion om den process där stigmatiserade personer genom olika strategier döljer sitt stigma för att framstå som 'normala' i omvärldens ögon (Goffman 1963/2011).

Passing, eller att passera, är i detta sammanhang liktydigt med att göra sig osynlig i mängden, att undgå upptäckt, att inte avslöjas som avvikande från den identitet eller grupp man eftersträvar att tillhöra (Ahmed 1999; Ginsberg 1996; jfr Bäckman 2019). *Att passera* handlar om att underkasta sig dominerande normer – i det här fallet normer av vad som räknas som svenskt i Sverige – och låta sig styras av dem, men också om att försöka styra hur andra uppfattar en. I många fall kan det liknas vid konsten (och viljan) att i ett givet sammanhang bli tagen för något annat än det man

'egentligen' är (Kanuha 1999). Även om avsikten och önskan är att passera är det också en fråga om vad omgivningen tillåter och ger rum för. Majoritetssamhället har makt att neka individen att passera, hur hen än anpassar sig och underkastar sig de givna normerna.

I den här artikeln utgår jag från ett tidigare skapat empiriskt material, med syfte att studera strategier som aktualiseras i finlands-svenska migranternas möte med majoritets-svenskar. Hur anpassar sig informanterna för att komma under radarn och inte uppfattas som avvikande? Vilka strategier använder de för att passera som svenskspråkiga i Sverige?

Studien bidrar till forskningen om inomnordisk (och i viss mån inomeuropeisk) migration och migranter som lättare 'passerar' på grund av sin etnicitet, sitt språk eller sin 'vithet', men som trots detta upplever ett utanförskap eller ett mellanförskap där de varken känner sig som fullvärdiga medlemmar av gruppen de lämnat eller gruppen de försöker bli en del av (se Guðjónsdóttir 2014, Tolgensbakk 2022, Runfors 2022). Fokus i denna artikel ligger på språkliga strategier; hur informanterna berättar om ett förändrat sätt att tala för att smälta in. En flytt till ett annat land innebär oundvikligen även andra förändringar än rent språkliga och informanterna berättar också om hur de håller fast vid eller förändrar seder och traditioner som upplevs typiskt finlandssvenska eller typiskt rikssvenska, vilket dock inte kommer att behandlas här.

Att passera som svensk(språkig)

Att som svenskspråkig finländare flytta till Sverige är för majoriteten av studiens migranter en flytt *till* svenskan, även om några också uttryckligen flyttar *från* finskan, som de upplever som svår (Kepsu & Henriksson

2019; Henriksson 2022; Henriksson 2024). Sverige uppfattas som tryggt och välbekant tack vare det gemensamma språket, men det är också ett land där de kan tala sitt modersmål helt fritt och förvänta sig att bli förstådda. Här blir deras minoritetsspråk plötsligt dominerande och användbart nästan överallt. Både två- och enspråkiga migranter lyfter fram språket i sitt berättande, och språkliga aspekter påverkar deras migrationsupplevelser både före och efter flytten. De beskriver hur ett liv helt på svenska lockar, där studier, arbete och fritid kan ske på deras känslospråk. I ett frågelistsvar beskriver migranten känslan av att arbeta och bo i Sverige, utöver att arbetsmarknaden är bättre: «[...] jag får dessutom tala mitt modersmål, vilket är väldigt viktigt för mig. Jag skulle troligtvis flytta till Finland om det skulle finnas mera jobb och om jag skulle kunna tala bättre finska (+ kunna vara mig själv på finska)» (SLS 2306). I Sverige finns med andra ord möjligheten att till fullo vara sig själv eftersom vardagen kan genomföras helt på det språk som känns enklast och mest naturligt.

Att kunna tala sitt modersmål i alla situationer utan att bli ifrågasatt eller missförstådd skapar en lättnadskänsla som flera har saknat i hemlandet Finland. En informant beskriver en av fördelarna med att bo i Stockholm: «Nå att man kan tala svenska. Att det är ditt modersmål blir ditt första språk och det språk som du kan använda alltid» (Vilma). Detta skiljer sig från tidigare erfarenheter i Finland, där modersmålet inte alltid räcker till för att bli förstådd fullt ut, även i tvåspråkiga samhällen.

Hur mycket de unga migranterna än ser sig som globala medborgare, vilket unga idag ofta gör (Goulbourne 2010), eller en del av ett svenskt kulturområde som överskrider nationsgränser (Henriksson 2024), finns det situationer och platser där de

känner att de inte tillåts, eller kan passera. Deras utanförskap i det svenska samhället kan lyftas fram, av dem själva eller andra, genom allt från språkbruk till byråkratiska svårigheter att skaffa svenskt telefonabonnemang eller bankkonto. I vissa situationer blir de trots allt invandrare med annan nationalitet än majoritetsbefolkningen.

Marja Ågren (2006) beskriver hur barn till finska invandrare, som själva har finskklingande namn, inte 'tillåts', eller tillåter sig, att kalla sig själva svenska. Trots att de talar bättre svenska än finska, är födda i Sverige, har gått i skola i Sverige och arbetar i Sverige. De har svenskt pass och svenskt medborgarskap. Andra människor accepterar inte deras identitet som svenskar (Ågren 2006:53), vilket även är fallet för andra nordeuropeiska andra generationens invandrare i Sverige (se ex Runfors 2022). En av de intervjuade har själv reflekterat över den vithetsnorm som råder och vad det innebär att betraktas som invandrare, att inte passera som majoritetssvensk, beroende på sådant som till exempel hudfärg (Hübinette 2012). Informanten Vilma menar att hon vid första ögonkastet inte uppfattas som invandrare – det är först när hon börjar prata som hon inte längre passerar som 'svensk', medan den som har ett perfekt rikssvenskt uttal men inte klarar vithetsnormen oundvikligen klassificeras som invandrare.

Sen om man menar invandrare då som i dom som är utseendemässigt, ytligt invandrade så känns det också ... Jag vet inte, jag tycker att i ... Det säger du bara när du ser den personen, man talar, när man snackar, då är det ... Då hörs det mycket bättre på mig att jag är invandrare, än att någon som är andra generationens invandrare med föräldrar från Somalia som talar helt perfekt rikssvenska, så man hör inte ens på den personen att den har

invandrabakgrund. Medan på mig hör man det, fastän jag är vit. Ingen skulle se det före jag öppnar munnen. [...] Men sen är det jättesällan som människor tycker att ... För dom hör att man är från Finland och då är det aldrig, då får du aldrig den invandrarstämpeln (Vilma).

Samtidigt som Vilma går under radarn och passerar som svensk både genom sitt utseende och sitt namn, avslöjas hon genast när hon öppnar munnen och börjar tala. Detta liknar det Ida Tolgensbakk skriver om svenska ungdomar i Norge som balanserar mellan att helt smälta in genom att de till utseende helt liknar majoritetsbefolkningen, och att utpekas som utlänningar och andrafieras så fort de öppnar munnen (Tolgensbakk 2022). Svenskarna i Norge är, menar Tolgensbakk, inte en visuell minoritet utan en audiell minoritet. Det är de lingvistiska markörerna som markerar deras utanförskap (Tolgensbakk 2022). Vilma ovan menar att hon som (svenskspråkig) finländare inte får det hon kallar «invandrarstämpeln». Hon jämför sig här med vänner och kollegor med utländskt efternamn, vad hon kallar ett «utländskt utseende eller ett ickenordiskt utseende» och säger att de har «det mycket svårare att passera fast deras svenska inte har en accent eller brytning». Ida beskriver sina upplevelser, men hon inlemmar sig också i en vithetsdiskurs där hon är vit och andra invandrare inte är det, eller inte passerar som det. På liknande sätt resonerar de isländska migranter i Norge som Guðbjört Guðjónsdóttir intervjuat, som känner att de smälter in i det norska samhället och blir osynliga som migranter, samtidigt som de tar tydligt avstånd från till exempel somalier i samma situation (Guðjónsdóttir 2014).

Bland migranterna från Finland har de vita finlandssvenskarna i Sverige en speciell position där de inte bara delar majoritetssvens-

karnas utseende utan också (delvis) språk, till skillnad från migranter med finska namn och finska som modersmål (Weckström 2016). Trots det gemensamma hemlandet skiljer sig den finska och den finlandssvenska emigrantgruppen på avgörande punkter från varandra. Finlandssvenskarna har haft det lättare att integreras i det svenska samhället och präglas sannolikt inte av samma typ av utanförskap och segregation som andra invandrargrupper i Sverige, men som Anne-Marie Ivars (1986) och Charlotta Hedberg (2006) påpekar, kan de emigrerade finlandssvenskarna trots allt uppleva ett utanförskap, eller t.o.m. 'identitetsförlust' (Ivars 1986:22), eftersom de varken passerar som majoritetssvenskar, eller känner sig som en del av den finskspråkiga emigrantgruppen i Sverige.

Ibland känns det väl lite som att man ändå är nån form av främling för att, det är ändå ibland så lurar jag mej själv å tro att ja ja men, för att man talar samma språk men sen så är jag ändå sådär nej men det är faktiskt ett annat land. Att jag märker bara att jag är inte från Sverige fast jag talar svenska (Molly).

Också de finlandssvenska migranterna upplever att deras 'svenskhet' inte 'duger' – gränsen mellan det svenska och det finlands-svenska är tydligare och mer oförlåtande än de trott. Detta gäller framför allt språket där så gott som ingen av de intervjuade har undgått kommentarer om sin svenska och framför allt mötts av ett oförstående för vad det innebär att vara svenskspråkig finländare.

Språklig anpassning

Svenskan som talas i de båda länderna räknas språkvetenskapligt som ett och samma språk, men det finns så pass många påtagliga skillnader att flertalet intervjuade berättar om hur de förändrat sitt språkbruk

för att lättare bli uppfattade som svensktalande. De passerar inte som svenskspråkiga vilket aktualiserar strategier som handlar om allt från uttal och ordval till grammatik. Från att tidigare inte uppfattas som delar av det finska (eftersom de har annat modersmål) blir de nu inte heller del av det svenska (jfr Henriksson 2024).

Jag får kommentaren att dom tycker att mitt språk, att min svenska är så bra, fastän jag bara har bott i Sverige i ett år. [småskrattar] Då känner jag att jag måste, förklara att svenska är mitt modersmål[...] det hände ju framför allt i början att det var många som ville rätta mitt språk. Och berätta för mej vilka prepositioner och sådär ... [...] Och jag vill på någo sätt, jag blir lite kränkt också, [småskrattar] för att jag ser det ändå som ett språk som jag ska ... ja, som ingen ska, ja, behöva rätta (Sonja).

I materialet förekommer flera beskrivningar av hur man byter ut enskilda ord (se nedan), som uppfattas som avslöjande och väcker uppmärksamhet hos en rikssvensk. Men också andra språkliga strategier kommer upp. Dessa kan vara allt från att ändra sitt sätt att skriva e-post, undvika att svära eller anamma ett mer positivt språk. Det finns en allmän föreställning om att svordomarna är både vanligare och grövre i vardagsspråket i Finland, vilket förmodligen delvis beror på stereotypa uppfattningar om finnar i Sverige, delvis på olika språkliga traditioner gällande från vilka områden (sex eller religion) kraftuttrycken hämtas (se ex. Coats 2021).

Jag har absolut dragit ner på svordomar, för att dom känns på nåt sätt att i Finland så, används dom som ord men här, används dom bara om man är arg eller såhär. Så att det är nånting som bara

sakta har lite såhär försvunnit, även för att alla svordomar som man har använt är finskspråkiga. Så att dom passar ju int in på nåt sätt (Iris).

Migranterna berättar hur de måste ändra sitt språk för att den andra samtalsparten ska kunna förstå, eller kanske orka bry sig – orka anstränga sig för att förstå. Den som vill komma runt detta kan välja att anpassa sitt språk efter standardsvenskan i Sverige, både när det gäller uttal, ordval och grammatik. Ibland handlar det mer om mängden ord, där svenskarna uppfattas vara mer ordrika i sitt tal, medan både finlandssvenskar och finnar får mer sagt med mindre antal ord. Det finns en allmän uppfattning om att man kommunicerar på ett lite annat sätt i Finland än i Sverige, oberoende av språk (Kangasharju 2007; Barner-Rasmussen 2011:75–76). Språkvetare har visat att det finns vissa skillnader i samtalssättet mellan svenska, finska och finlandssvenska, där man i institutionella samtal i Sverige lägger fokus på samhörighet och likhet mellan deltagarna medan man i Finland ofta väljer att ta hänsyn till personlig integritet och upprätthålla institutionella roller (se ex. Norrby m.fl. 2021). Camilla Wide påpekar att detta blir intressant med tanke på förhållandet mellan språk och kommunikation för finlandssvenskar som tenderar att orientera sig både mot kulturella språkliga mönster inom det egna landet och kulturella språkliga mönster i Sverige (Wide 2024). Materialet i min undersökning visar inte huruvida de intervjuade faktiskt ändrar sitt språk i Sverige, endast att de berättar om hur det gör det.

Flera av de intervjuade rör sig dessutom på ännu fler fält när det gäller språkliga särdrag och berättar om relationen mellan dialekt, högsvenska (finlandssvenskt standardspråk) och rikssvenska. För några intervjuade är den lokala finlandssvenska

dialekten det verkliga känslospråket, en dialekt som kan vara direkt oförståelig för andra finlandssvenskar. Dialekten är det språk på vilket de kan uttrycka sig mest avslappnat, men den kan de definitivt inte använda i de flesta sammanhang i Sverige, men inte heller i alla situationer med svenskspråkiga i Finland.

I värsta fall råkar den som talar finlandssvenska i Sverige ut för att bli härmad och/eller jämförd med de fiktiva mumintrollen, som ofta är majoritetssvenskarnas första (och ibland enda) kontakt med finlandssvenska. Den språkliga varietet som populärt kallas 'muminspråk' bland rikssvenskar uppfattas av dessa inte som ett riktigt modersmål utan som någonting pittoreskt och avvikande. Informanterna poängterar att om de väljer att behålla hela repertoaren av finlandssvenska så fäster sig deras åhörare vid *hur* de säger saker snarare än *vad* de säger, vilket gör att budskapet inte går fram. Den som vill passera som svenskspråkig måste med andra ord medvetet eller omedvetet ändra sitt språk och anpassa sig till vad som upplevs vara etablerad svenska.

Men sen också att mitt språk tycker jag har liksom blivit mer positivt. Att det har fått en mer såhär positiv klang eftersom, dom jag umgås med är mera positiva i sina toner och peppande. Att, jag kan int säga att jag har blivit gladare men mitt språk kanske har blivit mer såhär positivt. Och liksom den här klangen. Att det går uppåt, istället för att va lite såhär monotont (Iris).

Den positiva klangen och ordvalet återkommer i många skildringar. Migranterna berättar om hur de anpassar sig eller tar avstånd, hur de finner sig till rätta eller utmattas i sina försök att lägga sig till med en mer positiv attityd (se även Henriksson 2024). Den som inte vill, eller upplever sig

kunna, uttrycka sig lika piggt eller behärska svenskarnas eviga småprat får ta till andra strategier. Somliga uttrycker endast en önskan om att få beställa en kaffe utan att behöva avhandla vädret i en kvart (Anton) eller få vara tyst en stund utan att uppfattas som sur (Molly). Andra väljer att upplysa och förklara hur det står till med den svenska de talar, många gånger genom att belysa ländernas gemensamma historia, som de upplever att det finns okunskap om bland Sverigesvenskarna. «Så då får man ganska ofta berätta om både finlandssvenskarnas historia och Finlands historia och vem som kriga mot vem under andra världskriget och sånt», säger Vilma. Genom att lyfta fram orsaken till att deras svenska inte genast uppfattas som normal hoppas de kunna passera som svenskspråkiga utan att behöva anpassa sig och förändra sitt språk.

Humor som anpassning

I materialet finns också gott om exempel på de som tröttnat på att aldrig bli tagna för svenskspråkiga. De är rent ut sagt irriterade på att få sitt svenska språk och sin svensk-språkiga identitet ifrågasatt. Samtidigt bidrar de många fördomar som finns om finländare i Sverige, alltsedan arbetskraftsinvandringen efter kriget och ännu tidigare, till en ännu mer utsatt position (jfr Weckström 2016; Latvalehto 2018). Informanten Filippa som bor i Göteborg talar om föreställningar om finländare som går tillbaka på den stora arbetskraftsinvandringen under 1950- och 60-talet (Korkiasaari & Tarkiainen 2000) och hur den påverkar människors uppfattning och bemötande av henne.

Dom förutfattade meningarna. Att det är ju allti skratt om, 'jaha kniven och bastun

och, perkele och piska sej i bastun' och det här vanliga liksom. Här finns ju mycke finländare, mycke finskspråkiga är det ju, finländare som har flytta in som arbetskraft, 60-tale framåt (Filippa).

Att passera handlar som socialt och kulturellt fenomen ofrånkomligen också om makt och hierarkier. Man försöker inte passera som vad eller vem som helst, utan som något bättre, som någon mer eftersträvarsvärd. Viljan att passera är därmed sprungen ur det förhållandet att den position som individen vill fjärma sig ifrån inte är neutral, utan tvärtom nedvärderad och stigmatiserad (Goffman 1963/2011). De som inte lyckas passera som svenskspråkiga framställer ibland detta genom humor för att på så sätt avdramatisera att de trots allt inte tas upp i gemenskapen. Jin Haritaworn har intervjuat individer med blandat etniskt ursprung och konstaterar att en del väljer humor eller rent av ett spexande svar på frågan «varifrån är du?». Denna fråga ställs upprepade gånger till dem av andra som har svårt att placera dem geografiskt och etniskt, och de som får den lär sig tackla den på olika sätt, bland annat genom skratt (Haritaworn 2019). Min informant Filippa fortsätter genom att beskriva en humoristisk strategi, som det är oklart om hon faktiskt använder, eller bara önskar kunna ta till nästa gång hennes språk och identitet blir ifrågasatta.

Och, många har ju svårt å förstå det här: Va är en finlandssvensk? Nej jag är int en Sverigefinne¹. Så det har nog vari, till slut så blir man nästan sådär att man vill bara skoja och säga bara nä nä men jag är ett geni, jag har bara lärt mej liksom på tre månader [skratt] för man tänker bara:

1. Filippa hänvisar här till skillnaden mellan finlandssvensk (en finländare med svenska som modersmål) och Sverigefinländare/Sverigefinne (en person med finländskt ursprung bosatt i Sverige). Sverigefinnarna är en av Sveriges officiella nationella minoriteter.

jag orkar int dra den här ramsan igen (Filippa).

Eller som Anton som berättar att han fick kommentaren «Jamen du snackar ju jättebra svenska» och faktiskt svarade «Tack – ja det är det enda språket jag kan, du pratar också ganska bra svenska» (Anton). På liknande sätt reagerar en informant i Ida Tolgensbakk undersökning av svarta svenskar i Norge. Hon beskriver hur informanten leker med människors fördomar och medvetet gör dem osäkra när de inte lyckas kategorisera honom, på grund av att hans etnicitet inte stämmer överens med hans språkliga tillhörighet i deras snäva tolkning (Tolgensbakk 2022). Samtidigt som informanten är irriterad på norrmännens behov av att sortera in honom i rätt fack, njuter han av att driva med dem, på liknande sätt som Anton och Filippa i exemplen ovan.

En del av de intervjuade i denna studie gör motstånd mot att inte bli accepterade och upptagna i gemenskapen. I de berättade erfarenheterna kan detta motstånd handla om att det framför allt är majoritetssvenskarnas okunskap som skapar problem för förståelsen och möjligheten att passera. Det är då möjligt att vända situationen till ett skämt och de unga finlandssvenskarna kan skratta åt rikssvenskarnas okunskap. Resultatet är trots detta ett utanförskap, en utsatt position där den som talar 'fel' sorts svenska inte uppfattas som normal, utan avvikande.

Att göra motstånd

I och med att identitet kan vara starkt knuten till språk finns det också berättelser om medvetna val att inte anpassa sitt språk – att fortsätta tala den svenska som man alltid har gjort. Det blir ibland som en sorts flerspråkighet där informanterna rör sig mellan standardspråket i de olika länderna

och därtill många gånger dialekt. Att hålla kvar vid det som uppfattas som typiskt finlandssvenska drag handlar också om att bevara sådant som uppfattas vara en stark del av den egna identiteten.

Det viktigaste [är] att hålla min egen, den finlandssvenska dialekten och, vissa då finlandismer som, jag tycker är jätteroliga. Att det finns egna ord verkligen, som används, som hoppeligen och kännspek och aderton i stället för arton och sånt, som jag verkligen såhär, ja, jag tycker det är jätteroligt (Molly).

Det man håller kvar vid är ofta ett visst uttal, till exempel sje- och tje-ljud, specifika finlandssvenska ord som uppfattas som vardagliga och användbara samt finska uttryck eller översättningslån från finskan. *Hoppeligen* (förhoppningsvis) och *kännspek* (lätt igenkännlig, karakteristisk) som informanten Molly ger som exempel är äldre svenska ord i vardaglig användning i finlandssvenskan, men de låter ålderdomliga eller obegripliga för gemene man i Sverige. Andra vanliga exempel i materialet är *raddig* (stökig), *roskis* (papperskorg), *semla* (i betydelsen smörgås eller fralla) och *skyddsväg* (övergångsställe, översättningslån från finskan). Utöver givna ord lyfter informanterna fram vad de uppfattar vara ett speciellt sätt att formulera sig, hur snabbt man pratar eller till och med hur positivt man uttrycker sig. Flera av de intervjuade berättar hur svordomar är ett av de språkliga drag som de medvetet tonat ner, framför allt genom att svära mindre. Därför kan det kännas extra skönt att få tala med andra finlandssvenskar och inte anstränga sig för att passera, att bli förstådd, att uppfattas som svenskspråkig. Dessutom finns risken att senare inte längre passera som finlandssvensk när man återvänder till Finland, på besök eller för längre

perioder. Den som lagt sig till med ett alltför rikssvenskt uttal får skämmas för att de gör sig till och fjärrar sig från sitt ursprung och sin språkliga härkomst.

Jo. Jag tycker att för det första tycker jag det sku va jättepinsamt, bara såhär personligen, om jag sku liksom, sen om jag åker hem och hälsar på min familj och bla bla bla så låter det som att jag har nån sån här fejkrikssvenska liksom (Molly).

I umgänget med andra finlandssvenskar finns möjligheter att använda ord och språkliga konstruktioner som känns bekväma och nära den egna identiteten. Ett motiv som vi känner igen som drivkraft för många av dem som valt att flytta till Sverige från första början – möjligheten att använda det egna känslspråket i alla vardagliga situationer (Henriksson 2024).

Att passera som svenskspråkig i Sverige handlar också om att lämna bort vardagliga ord som också många enspråkiga finlandssvenskar inte reagerar över som finska, och där de rikssvenska ord som erbjuds känns antingen otillräckliga eller överdrivna. Att inte använda det ursprungligen finska ordet *kaveri* utan i stället gå över till kamrat eller kompis kan kännas krystat eller vilset, och bidra till en känsla av att nyanserna i språket försvinner på bekostnad av att smälta in. Att passera som svenskspråkig medför förluster och avbräck på en språklig identitet mitt emellan det rikssvenska och det finska. Som finlandssvensk utflyttad till Sverige kan det hända att man upplever sig vara varken svensk eller finsk, varken rikssvensk eller finlandssvensk (jfr Kepsu & Hedberg 2003; Henriksson 2024).

Omedveten anpassning

I intervjuerna förekommer flera gånger att

de intervjuade först menar att deras språkbruk inte har påverkats av flytten till Sverige, men att de senare under samtalet inser att det kanske delvis skett omedvetet. Simon och Louise är ett ungt par som tillsammans flyttat till Sverige för att arbeta och studera. De visar båda under intervjun hur de trots allt använder språkliga strategier för att bli en del av gemenskapen.

Simon: Jag tror ändå att mitt språk förändras lite i och med att mina klasskamrater är svenskspråkiga, eller till stor del svenskspråkiga. För där vill man passa in i gruppen, så man ändrar sitt språk så att man ska låta som dom andra gör. Omedvetet tror jag att det är så.

Loiuse: Ja men det håller jag nog med om. Jag tänkte att jag kanske inte gör det, jag glömde nämna det, men det gör man ju nog lite. Man tar kanske lite mjukare, för vi låter så skarp vi då vi kommer. Vi pratar väldigt skarpt i motsats till svenskarna. Så man vill ju kanske gärna lite mjuka upp det och det gör man ju nog faktiskt. Men mindre än vad jag hade tänkt, hittills, men får se om fem år.

Informanten Jenny svarar först på frågan om huruvida hennes språk har förändrats att hon inte känner att hon behöver anpassa sig, men vid närmare eftertanke inser hon att hon både «arbetat bort vissa typiska finlandssvenska uttryck» och övergått till en rikssvensk betydelse av vissa småord. De exempel hon ger är bland annat orden *nog* och *faktiskt*. I Sverige antyder ordet *nog* osäkerhet och tveksamhet, medan det i Finland är mera bekräftande. *Finlandssvensk ordbok* förklarar skillanden: «I finlandssvenskan betyder 'jag kommer nog' att jag säkert kommer, medan 'jag kommer nog' i sverigesvenskan betyder att jag troligen kommer».

Samtidigt som språkändringarna kan vara helt medvetna strategier för att passera, är det förmodligen så att migranterna också mer omedvetet byter om i samtal med majoritetssvenskar. Jenny menar att hennes finlandssvenska inte alls har förändrats, samtidigt som hon säger att «om jag talar med nån från Sverige så blir det såhär automatiskt att jag börjar tala rikssvenska. Så det är kanske då, [småkrattar] som det förändras. Men att om jag talar med nån som är från Finland så tror jag nog att den är ganska lika». Hon spjärnar emot tanken på att hennes språk ska förändras och påpekar att hon är för ofta i Finland för att det ska ske, och att hon inte varit i Sverige tillräckligt länge för att påverkas. Också om hon bodde länge i Sverige tror hon att hon skulle ha kvar sin finlandssvenska dialekt eftersom «det är svårt att bli helt eller tala helt rikssvenska tror jag». Fast i nästa mening medger hon att «Det känns som jag int heller märker när jag byter ibland till rikssvenska så att kanske det är svårt å märka det också att det har förändrats». Senare i samtalet berättar hon att hennes vänner i Finland ibland kommenterar att «Ah, nu talar du rikssvenska», vilket tycks göra henne lite generad. Att ge upp finlandssvenskan för att passera kan samtidigt som det gör att man smälter in lättare, vara ett nederlag eftersom man gör avbräck på någonting som upplevs som viktigt och något som majoritetssvenskarna borde kunna förstå om de bara ansträngde sig lite. Det gemensamma språket och den gemensamma kulturen upplevs som gemensam endast från finlandssvenskt håll, när majoritetssvenskarna inte låter det finlandssvenska språket passera som svenska. Makt-hierarkierna är påtagliga och visar hur integration är en tvåvägsprocess där majoriteten besitter mycket av definitionsmakten.

Finskans roll

En flytt till Sverige kan också påverka den språkliga självuppfattningen eller andras uppfattning om ens språkliga hemvist. Flera av de intervjuade beskriver hur deras finska ifrågasatts för att de förväntas ha flyttat till Sverige just på grund av språket. Den som bor i Sverige kan inte heller riktigt passera som finskspråkig, precis som de andra generationens finska invandrare som Marja Ågren beskrev ovan, eller de polskättade ungdomar som Ann Runfors (2022) studerat. När jag intervjuar Signe igen år 2021 frågar jag hur hennes relation till finskan är just nu. Hon bor fortfarande i Sverige men funderar en hel del på återflytt och hur den skulle kunna se ut. För henne kom det som en chock att tiden i Sverige gör att hennes finska helt plötsligt misstros, som när hon agerar fadder vid ett dop i Finland.

Jag fick frågan av en av dom här föräldrarna «Kan du läsa finska?» Och jag tror att jag ställde frågan «Men ursäkta va, med all respekt, vad fan menar du? Kan du läsa finska?!» Så sa jag «Ja jag kan läsa finska, va är det för sorts fråga?» «Ja men vi undrar om du skulle kunna läsa upp en bön på dopet». Och jag tänkte i all sanning tvivlar dom här människorna på min förmåga att läsa finska. «Ja jag talar flytande finska». Sen besökte vi ju som sagt då Finland och en av dom här föräldrarna är helt av finskt ursprung, och till min stora förskräckelse så tappar jag ju nog vissa ord (Signe).

Signe är uppvuxen i en helt finskspråkig familj, men gått i skola på svenska och ser sig som en tvåspråkig finlandssvensk. Ifrågasättandet från den finska vännen leder till prestigeförlust där hon ser sig som språkligt nedvärderad, men också rädd att det som befaras faktiskt sker. Hon kan inte

längre passera som tvåspråkig, en domänförlust som hon inte varit beredd på och en identitetskris som handlar om vem hon är och vem hon har varit. Finskan spelar också roll hos många av de intervjuade som inte ser sig som tvåspråkiga men tycker att vardagslivet kräver finska ord för att uttrycka sig. Även de finska ord som känns naturliga i en ung finlandssvensk persons språkbruk måste troligtvis rensas bort, vilket ofta upplevs som en identitetsförlust.

Och att int kunna använda finska ord, som ibland liksom, som förklarar så mycket för mej. Som är en, oavsett om jag är finlandssvensk så är det ju en del av mitt känslspråk. Det kan va liksom oj va kiva [=kul]. Man vill bara kunna säga dom där orden och man bara: «Ah, nej ni förstår int!» [småskrattar] (Filippa).

För att passera som svenskspråkig krävs en anpassning där viktiga begrepp och benämningar förlorar sin valör eftersom de måste bytas ut mot majoritetssvenskans godtagbara dito, om man inte vill upplysa sin omgivning på nytt varje gång orden används i en ny omgivning. Också här är det många som berättar hur de helt enkelt valt ut ett par ord som de vägrar att släppa och genom strategier som att låtsas som ingenting, och hoppas att betydelsen framgår ur sammanhanget, eller att förklara dem, för att istället försöka få dem införlivade i det som kunde vara ett sätt att tala svenska också i Sverige (likt andra dialektala ord som passerar utan friktion). Detta lyckas i vissa fall, men talaren riskerar också att omgivningen kommenterar eller inte förstår och därmed lyfter fram ett misslyckat försök att passera. En informant berättar hur hennes användning av typiskt finlandssvenska ord bemöts av kommetarer som «nu använder du det där ordet igen», trots att åhörarna uppenbar-

ligen förstår och vet vad det betyder. Trots att kunskapen finns tillåts talaren inte att passera som svenskspråkig. Det föreligger ett skevt maktförhållande där majoritetssvensken har makten att bestämma när eller hur den ickesvenska passerar som svenskspråkig och tolkningsföreträdet ligger endast hos den som företräder normen (jfr Ahmed 1999).

Slutsatser

Trots att de unga finländare som här berättar om sin migration har svenska som modersmål och upplever sig delaktiga i en gemensam svenskspråkig kultur tillåts de många gånger inte passera som svenskspråkiga bland majoritetsbefolkningen i Sverige. En orsak till att detta är att deras svenska språk ifrågasätts. Vid en första anblick passerar de som vita majoritetssvenskar, men så fort de öppnar munnen blir de överförda till kategorin invandrare eller 'de andra'. Migranterna tillskrivs ett utanförskap och en invandraridentitet som de inte identifierar sig med. De har ju trots allt flyttat inom ett språkområde och har svenska som modersmål, samtidigt som de många gånger känner närmare kulturell gemenskap med mer av det rikssvenska än det finska i Finland (Henriksson 2024).

I mötet med majoritetssvenskarna aktualiseras olika strategier där informanterna berättar om hur de anpassar sig till, eller gör motstånd mot, ett vad de uppfattar som specifikt svenskt sätt att tala och därmed också vara. För att passera måste de förändra sitt språk på olika sätt, gällande allt från ordförråd och uttal till syntax och användningen av positiva uttryck eller svordomar. Passing handlar om att underkasta sig dominerande normer – i det här fallet normer av vad som räknas som svenskt i Sverige – och låta sig styras av dem, men också om att för-

söka styra hur andra uppfattar en. Detta gör informanterna genom att upplysa svenskarna om vad det innebär att vara svenskspråkig finländare, genom att införliva viktiga finlandssvenska ord i vardagsspråket, eller genom skratt och humor. Maktasymmetrin som finns mellan majoritetssvenskar och de inflyttade finlandssvenskarna gör dock att tolkningsföreträdet ligger hos svenskarna, som gång på gång uppvisar sin okunskap, och kanske ovilja, att tolka finlandssvenska som en varietet av svenska, och finlandssvenskarna därmed som svenskspråkiga.

Källor och litteratur

Källmaterial

Åbo, Åbo Akademi, Kulturvedenskapliga arkivet Cultura

Fältdagböcker och intervjuer:

Agnes IF mgt 2017/077 kvinna, Åboland
Amanda IF mgt 2018/007 kvinna, Nyland
Ellen IF mgt 2018/002 kvinna, Österbotten
Emma & Stella IF mgt 2018/004 kvinna, Nyland & kvinna, Österbotten
Felicia IF mgt 2018/006 kvinna, Österbotten
Filippa IF mgt 2017/079 kvinna, Åboland
Iris IF mgt 2018/008 kvinna, Nyland
Julia IF mgt 2018/010 kvinna, Nyland
Linda IF mgt 2017/080 kvinna, Nyland
Molly IF mgt 2017/081 kvinna, Nyland
Robert IF mgt 2018/009 man, Åland
Signe IF mgt 2018/003 kvinna, Åboland
Sonja IF mgt 2017/078 kvinna, Nyland

Helsingfors, Svenska litteratursällskapets arkiv
Frågeistan Tur och retur SLS 2306

Intervjuer:

Anton SLS 2307:140 man, Åboland
Asta SLS 2308:144 kvinna, Österbotten
Bastian SLS 2309:151 man, Åland
Carina SLS 2309:2016 kvinna, Åland

Elisa SLS 2308:147 kvinna, Österbotten
Hilma SLS 2305: 127 kvinna, Österbotten
Måns SLS 2305:130 man, Österbotten
Otto SLS 2307:148 man, Åboland
Rosa SLS 2307:149 kvinna, Åboland
Ruben SLS 2307:139 man, Åboland
Simon & Louise SLS 2308:146 man & kvinna, Österbotten
Vilma SLS 2309:155 kvinna, Nyland

Litteratur

Ahmed, Sara 1999. «She'll Wake Up One of These Days and Find She's Turned into a Nigger». *Passing Through Hybridity. Theory, Culture & Society*, vol. 16, (2).

Arbouz, Daphne 2012. Vad betyder det att inte känna sig hemma där man är född och uppvuxen? Om mellanförskap i dagens Sverige. I Tobias Hübinette, Helena Hörnfeldt, Fataneh Farahani & René León Rosales (red.). *Om ras och vithet i det samtida Sverige*. Tumba, Mångkulturellt centrum.

Barner-Rasmussen, Wilhelm 2011. *Affärer eller business? En studie av språkanvändningen i det ekonomiska samarbetet mellan Finland och Sverige*. Magma-studie 5. <https://magma.fi/affarer-eller-business-magma-studie-5-2011>

Bäckman, Maria 2019. Vita käppen – redskapet som hjälper och stjälper. Om kroppar, skam, normalitet och tingens agens. *Budkavlen*, vol. 98, s. 39–64. <https://doi.org/10.37447/bk.98443>

Coates, Steven 2021. «Bad language» in the Nordics. Profanity and gender in a social media corpus. *Acta Linguistica Hafniensia* vol. 53 (1), s. 22–57. <https://doi.org/10.1080/03740463.2021.1871218>

Fägerborg, Eva, 2011. Intervjuer. I Lars Kaijser & Magnus Öhlander (red.). *Etnologiskt fältarbete*. Lund, Studentlitteratur, s. 85–112.

- Ginsberg, Elaine 1996. Introduction. The politics of passing. I Elain Ginsberg (red.). *Passing and the fictions of identity*. Durham, Duke University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv123x71k>
- Goffman, Erving 1963/2011. *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Liber, Studentlitteratur.
- Goulbourne, Harry 2010. *Transnational families. Ethnicities, identities and social capital*. London, Routledge.
- Grosjean, François 2008. *Studying bilinguals*. Oxford, Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780199281282.001.0001>
- Guðjónsdóttir, Guðbjört 2014. «We Blend in with the Crowd but They Don't». (In)Visibility and Icelandic Migrants in Norway. *Nordic Journal of Migration Research*, vol. 4, s. 176–83. <http://doi.org/10.2478/njmr-2014-0026>
- Haritaworn, Jin 2019. Hybrid Border-Crossers? Towards a Radical Socialisation of «Mixed Race». *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 35 (1), s. 115–132. <https://doi.org/10.1080/13691830802489275>
- Hedberg, Charlotta 2006. Finlandssvenska «ansikten». Migrationskulturer och livsbanor. I M. Junila & C. Westin (red.). *Mellan majoriteter och minoriteter. Om migration, makt och mening, Svenskt i Finland – finskt i Sverige II*. Helsingfors, Svenska litteratursällskapet i Finland, s. 149–185.
- Hedberg, Charlotta & Kepsu, Kaisa 2003. Migration as a cultural expression? The case of the Finland-Swedish minority's migration to Sweden. *Geografiska Annaler*, vol. 85 B: 2, s. 67–84.
- Heikkilä, Elli & Marko Alivuotila 2019. Finn's Contemporary Emigration Abroad, Their Profile and Willingness to Return Migrate. A Special View of Their Human Resources. *Transnational Finnish Mobilities: Proceedings of FinnForum XI*. Turku, Migration Institute of Finland, s. 185–200.
- Henriksson, Blanka 2022. «I had to move somewhere». Leaving Finland to Study in Sweden. I David Cairns (red.). *The Palgrave Handbook of Youth Mobility and Educational Migration*. Palgrave Macmillan, s. 155–168. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-99447-1>, https://doi.org/10.1007/978-3-030-99447-1_15
- Henriksson, Blanka 2024. «Man är liksom alltid mittemellan på något sätt». Gränsöverskridningar i ett intervjumaterial om migration från Finland till Sverige. *Svenska landsmål och svenskt folkliv*, vol. 146, s. 23–45. <https://doi.org/10.69824/svml.146.25705>
- Hovi, Tuomas, Tervonen, Miika & Heidi Latvala-White 2021. *Muuttuva ulkosuomalaisuus. Kyselytutkimus maastamuu-
tosta ja ulkosuomalaisuudesta*. Turku, Siirtolaisuusinstituutti.
- Hübinette, Tobias, Hörnfeldt, Helena, Farahani, Fataneh & René León Rosales 2012. Om ras och vithet i det samtida Sverige. Inledning. I Tobias Hübinette, Helena Hörnfeldt, Fataneh Farahani & René León Rosales (red.). *Om ras och vithet i det samtida Sverige*. Tumba: Mångkulturellt centrum, s. 11–36.
- Häggström, Nils, Rosengren, Annette & Borgegård, Lars-Erik 1990. *När finländarna kom – migrationen Finland–Sverige efter andra världskriget*. Gävle, Statens institut för byggnadsforskning.
- Ivars, Anne-Marie 1986. *Från Österbotten till Sörmland. En undersökning av emigration och språklig tillpassning*. (Studier i nordisk filologi 66.) [Helsingfors.]
- Kangasharju, Helena 2007. Interaktion och

- inflytande: Finländare och svenskar vid mötesbordet. I O. Kangas & H. Kangasharju (red.). *Ordens makt och maktens ord*. Helsingfors, Svenska litteratursällskapet i Finland, s. 341–377.
- Kanuha, Valli Kalei 1999. The Social Process of «Passing» to Manage Stigma. Acts of Internalized Oppression or Acts of Resistance? *The Journal of Sociology & Social Welfare*, Vol. 26 (4). <https://doi.org/10.15453/0191-5096.2606>
- Kepsu, Kaisa 2016. *Hjärnflykt eller inte? En analys av den svenskspråkiga flyttningen mellan Finland och Sverige 2000–2015*. (Magma-pamflett 2.) Helsingfors. <http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/95.pdf>
- Kepsu, Kaisa & Blanka Henriksson 2019. *Hjärnflykt eller inte? Del II. Svenskspråkig ungdomsflyttning till Sverige. Trender och drivkrafter*. Helsingfors, Tankesmedjan Magma. <http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/118.pdf>
- Klein, Barbro 1990. Transkribering är en analytisk akt. *RIG – Kulturhistorisk tidskrift*, vol. 73 (2).
- Klinkmann, Sven-Erik, Henriksson, Blanka & Andreas Häger 2017. Introduktion. I Sven-Erik Klinkmann, Blanka Henriksson & Andreas Häger (red.). *Föreställda finlandssvenskheter. Perspektiv på det svenska i Finland*. Helsingfors, Svenska litteratursällskapet, s. 9–25.
- Korkiasaari, Jouni & Kari Tarkiainen 2000. *Suomalaiset ruotsissa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia, osa 3*. Turku, Siirtolaisinstituutti.
- Latvalehto, Kai 2018. *Finnish Blood, Swedish Heart? Examining Second-generation Sweden-Finnishness*. [diss] Åbo: Åbo Akademisk förlag.
- Norrby, Catrin, Lindström, Jan, Nilsson, Jenny & Camilla Wide 2021. Interaktion och variation i pluricentriska språk. *Kommunikativa mönster i sverigesvenska och finlandssvenska. Rapport från ett forskningsprogram*. Stockholm, Riksbankens jubileumsfond & Santérus. <https://view.publitas.com/riksbankens-jubileumsfond/rj-s-skriftserie-nr-21-2021/page/1>
- Nyberg, Björn 2016. Positiv grundton låter lockande. *Österbottens tidning* 12.5. 2016.
- Nylund Skog, Susanne 2005. Hisnande historier och talande tystnader. I Charlotte Hagström & Lena Marander-Eklund (red.). *Frågelistan som källa och metod*. Lund, Studentlitteratur, s. 149–168.
- Opetushallitus 2018. *Suomalainen tutkinto-opiskelu ulkomailta*. www.cimo.fi/palvelut/tutkimus-_ja_selvitystoiminta/suomalaisten_tutkinto-opiskelu [30.9. 2019]
- Palmenfelt, Ulf 2017. *Berättade gemenskaper. Individuella livshistorier och kollektiva tankefigurer*. Stockholm.
- Parkvall, Mikael 2009. *Sveriges språk – vem talar vad och var?* Rapporter från Institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet. Stockholm, Stockholms universitet.
- Pripp, Oscar 2011 [1999]. Reflektion och etik. I Lars Kaijser & Magnus Öhlander (red.). *Etnologiskt fältarbete*. Lund, Studentlitteratur, s. 65–84.
- Runfors, Ann 2022. Challenging the hierarchies of Swedish whiteness. Negative experiences and undesired effects of passing as white and Swedish. *Kulturella perspektiv*, vol 31. <https://doi.org/10.54807/kp.v31.1975>
- Statistiska centralbyrån 2022. *Befolkning efter födelseland och ursprungsland*, 31 december 2022, totalt. [Excel-fil, 2023-03-22] [https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolk-](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning)

- ning/befolkningens-sammansattning/
befolkningsstatistik/
- Tamminen-Parre, Saija 2021. Språk-
ideologier bakom finskspråkigas atti-
tyder till svenskan. *Folkmålsstudier*, vol.
59, s. 165–197.
- Tolgensbakk, Ida 2022. Speaking Swedish
while Black in Norway. *Journal of*
Critical Mixed Race Studies, vol. 1 (2).
<http://dx.doi.org/10.5070/C81258319>
- Weckström, Lotta 2016. *Representations of*
Finnishness in Sweden. Finnish Literature
Society, Helsinki.
- Wide, Camilla 2024. Språk, land och kom-
munikativa mönster. *Annales Academiae*
Scientiarum Fennicae 1, s. 60–75.
<https://doi.org/10.57048/aasf.142405>
- Ågren, Marja 2006. «Är du finsk, eller ...?»
En etnologisk studie om att växa upp och
leva med finsk bakgrund i Sverige.
Göteborg.
- Övergaard, Linn 2016. Flyttvåg till Sverige
oroar Henriksson. *Vasabladet* 9.5.2016.